

Burgerschap

Module groepsvergadering

Democratie moet je leren

We leven in een democratie waarin vrijheid van meningsuiting een groot goed is. Dit betekent echter niet dat je zomaar van alles kunt roepen of dat je je mening overal op mag kladderen. Hoe je je wel moet gedragen in een democratie wordt ons nergens echt geleerd. En dat begint ons hier en daar op te breken. Dit is één van de redenen dat de overheid aan scholen vraagt om aan burgerschap te doen. De pedagoog Micha de Winter spreekt over de noodzaak van een democratisch-pedagogisch offensief: hernieuwde aandacht voor het algemeen belang en democratische omgangsvormen, juist in een tijd van groeiende nadruk op het eigenbelang, desinteresse in de publieke zaak en afnemende sociale cohesie.

De school als oefenplaats

De module 'groepsvergadering' is gericht op het creëren van een democratisch orgaan in de school, zodat leerlingen daadwerkelijk kunnen meebeslissen over zaken die hen aangaan. In het team wordt de demo-

cratische speelruimte besproken: 'Waar mogen onze leerlingen over meepraten en meebeslissen?' Vervolgens worden in enkele lessen de basisbeginselen van vergaderen geleerd. Daarna wordt er in alle groepen (vanaf groep 3) een tweewekelijkse groepsvergadering ingevoerd. Leerlingen oefenen op school met spreek- en luistervaardigheden, meningsvorming, discussie, debat en besluitvorming. Op onze [website](#) bij de link achtergrondartikelen staan alle ontwikkeldoe- len per leeftijdscategorie. Op de onderstaande website staat een filmpje over deze module:

www.pointofview.nl/vreedzameschool/page_04.html

Deze module wordt begeleid door de 'vreedzame school-begeleiders' van SOL: Harriëtte Blankers, Emmanuel Gerritsen en Stefan Grubben. Voor meer info kunt u met één van hen contact opnemen.

Levensbeschouwing

Omgaan met levensbeschouwelijke vragen van kinderen: nieuwe uitgave van NKO en SOL

Levensbeschouwelijke vragen

Soms komen kinderen met vragen waar je als ouder misschien niet een, twee, drie een antwoord op hebt, zoals: 'Waar is opa nu hij dood is?' of 'Wat is leven eigenlijk precies?'. Dit soort vragen verdienen het om iets langer vraag te blijven, door ze niet kort af te doen om er vanaf te zijn, maar door er met het kind bij stil te staan. Samen levensvragen en verschillende antwoorden verkennen, dat is de bedoeling van het boekje dat wij voor NKO geschreven hebben.

Verschillende thema's

Het boekje bevat zes thema's:

1. Waar komt alles vandaan?
2. Wie is er eigenlijk de baas?
3. Gaat iedereen dood?
4. Wat moet ik kiezen?
5. Ben jij ook wel eens bang?
6. Wat hoor ik in de stilte?

Elk thema begint met een korte inleiding en een stuk over mogelijke vragen van kinderen bij het thema. Dan volgen er verschillende verhalen, veel uit de christelijke verhalentraditie, die een mogelijk antwoord geven op de levensvragen en aanleiding zijn voor een gesprek. Tot slot zijn er diverse creatieve verwerkingssuggesties. Dit alles voor kinderen in de basisschoolleeftijd, verdeeld in diverse leeftijdscategorieën.

Ouders en school

Het boekje is geschreven voor ouders, maar ook informatief en bruikbaar voor leerkrachten. Het kan een mooie aanleiding zijn voor een gesprek tussen ouders en school over de levensbeschouwelijke ontwikkeling van kinderen. Daarbij kan de school bijvoorbeeld aan ouders laten zien hoe zij samen met de kinderen bezig zijn met levensbeschouwing. SOL kan zo'n gesprek organiseren, bijvoorbeeld in de vorm van een ouderavond of koffiemiddag.

Het boekje van NKO is gratis te downloaden via de link achtergrondartikelen op onze [website](#).

Filosoferen met kinderen

Waarom filosoferen?

Zelfvertrouwen en zelfkennis

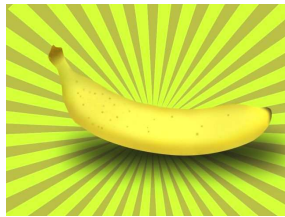
In het onderwijs leren kinderen hoofdzakelijk wat anderen eerder hebben uitgedacht, maar hoe ze zelf tot kennis kunnen komen, wordt hun onvoldoende geleerd. Door te filosoferen met kinderen kunnen zij gestimuleerd worden zelf te gaan onderzoeken en denken. Als kinderen dan meer vertrouwen in hun eigen denkvermogen krijgen, worden ze onderzoekend en nieuwsgierig en leren ze om zelf kritisch na te denken over wat hen wordt aangereikt. Door te filosoferen

worden kinderen zich ook bewust van hun eigen ideeën, leren ze die serieus te nemen en gaan ze zich ervoor interesseren. Het verwoorden komt dan bijna vanzelf.

Verwondering

Omdat kinderen bezig zijn met het ontdekken van de wereld, kunnen zij zich nog oprecht verwonderen over allerlei verschijnselen. Filosoferen komt niet alleen voort uit verwondering, maar probeert de verwondering ook een vaste plaats te geven in het wereldbeeld van kinderen. Zo leren ze dat iets dat heel eenvoudig en gewoon leek, veel ingewikkelder, gekker of ongewoner blijkt te zijn. Ze wennen aan het idee dat de wereld wonderlijk en verbazingwekkend is en ontwikkelen zich tot volwassenen met een open en belangstellende geest.

Democratisch burgerschap

Door met elkaar te filosoferen over een onderwerp kan je er achter komen dat je zelf soms geen goede argumenten hebt voor je eigen mening, omdat je over het onderwerp simpelweg (nog) niet diep hebt nagedacht. Door *samen* te filosoferen kun je de argumenten van anderen in overweging nemen en ga je misschien heel anders denken over een bepaald onderwerp, of je blijft bij je mening maar deze is dan wel een stuk genuanceerder geworden omdat je de argumenten van anderen hebt overwogen. Zo leer je dat er niet één waarheid is en dat een andere mening ook zinnig kan zijn.

Als school kunt u filosoferen dus plaatsen in het kader van burgerschap, maar u kunt filosoferen bijvoorbeeld ook inzetten wanneer u aandacht wilt schenken aan meervoudige intelligentie. Ook binnen de brede school is er misschien interesse om met een groep kinderen te filosoferen. Voor trainingen en andere vragen kunt u bij SOL terecht. Op onze [website](#) bij de link achtergrondartikelen vindt u een lijst met voorbeelden van filosofische vragen.

Vieren

Carnaval, een leerzaam feest?

Een andere rol spelen

Er zijn al veel goede lessuggesties voor Carnaval. Waarom daar nog een lesbrief aan toevoegen? De meeste sites en lessuggesties geven veel creatieve werkvormen, en soms ook achtergronden van het feest. De sociaal-emotionele mogelijkheden blijven wat onderbelicht. Kinderen leren veel door na te doen. Het spelen van een andere rol, zoals bij Carnaval mag, is daarom een ontwikkelingskans.

Wat leren de kinderen met deze lesbrief?

Door met elkaar te praten over 'een ander nadoen' en dit ook te spelen, kunnen er op sociaal-emotioneel gebied, op creatief gebied (drama, beeldende vorming) en op samenwerkingsgebied (omgaan met verschillen) ontwikkelingen plaats vinden. Bovendien kan de les beschouwd worden als een vorm van 'oriëntatie op jezelf en de wereld'.

Eigenaarschap

Van belang is dat de kinderen niet alleen meedoen, maar ook zelf het feest mee vorm kunnen geven. Dit komt in de lesbrief in vier stappen aan de orde:

- de ervaringen van de kinderen over het thema 'een ander nadoen'.
- de achtergrond van het feest, w.o. de rolwisseling.
- de voorbereiding van een viering
- de viering zelf

Hoe ziet het vieren eruit?

Vieren zou volgens ons aan de volgende criteria moeten voldoen:

- er ligt een gedeelde beleving van de kinderen aan de viering ten grondslag
- de kinderen hebben een actieve rol gehad in de voorbereiding van de viering
- de viering wekt een gevoel van gezamenlijkheid.

"Vieren is de creatieve uitkomst van een gedeelde beleving", zo zou je een viering kort kunnen omschrijven.

U vindt de lesbrief Carnaval op de [website](#) bij de link achtergrondartikelen; daarin ook de links naar de sites met andere Carnavalslessen.

